

Redacția:
Strada Beriului Nr. 2.

Toate manuscrisurile ce privesc conținutul foii sunt a se adresa redacției.

Manuscrisuri nu se înapoiază — Epistole nefrancaute nu se primesc.

Un număr costă 16 bani.

ACTIVITATEA

Foaie politică, economică, socială și literară.

Administrația:
Strada Beriului Nr. 2.

Prețul de abonament:
pe an 8 cor., pe 1/2 de an 4 cor., pe trei luni 2 cor.

Pentru România și străinătate
Pe an 20 franci.

Inserțiunile se acordează conform
tarifului obicinuit.

EDITOR, PROPRIETAR ȘI ȘEF-REDACTOR:

DR. AUREL MUNTEAN

Apare în fiecare Joi.

REDACTOR RESPONSABIL:

LAURIAN BERCIAN

Pe lângă activitate.

III.*)

(S.) Unul dintre motivele, cari vorbesc mai mult pe lângă activitatea politică e primejdia sărăcirii, ce amenință poporul român, primejdie, de care am pomenit în treacăt în ultimul meu articol.

Imprejurarea, că stăm tocmai la sfârșitul unui an școlar ne dă prilej să ne ocupăm mai în detalii cu această chestie.

Avem patru licee complete, cari putem zice fără a exagera, cresc exclusiv tineri români: liceele dela Brașov, Blaj, Năsăud și Beiuș. Liceele acestea an de an ne dau un însemnat contingent de tineri abiturienți, tineri, cari trebuie să se gândească la alegerea unei cariere.

Să ne restrângem numai la anul acesta școlar.

La Brașov au depus examenul de maturitate 17, la Blaj 31, la Năsăud 26 și la Beiuș 26 tineri români, cu totul dar' 100 de inși. Să mai adăugăm acum la aceștia, să zicem numai 30 de inși cari cercetează deosebita licee din țară și vom avea un contingent de 130 de tineri, cari, precum am amintit deja, au să-și aleagă o carieră.

Ce cariere le stau deschise?

În România nu mai au viitor, România are deja singură un număr de proletariet inteligent, cu toții sunt dar' avertizați să-și caute pâinea acasă și călăuziți de această necesitate, își vor alege o carieră pe care se pot valida acasă, să vor face preoți, profesori, medici, iuriști ș. a.

Dacă am voi să ne exprimăm în procente, am putea zice, că aproximativ: 30% aleg drepturile, 20% teologia, 18% filosofia, 18% medicina, iar restul de 14% să zicem că alege altă carieră: să duc la tehnică, montanistică ș. a.

Vedem dar' că aproape întreg contingentul de tineri își alege carieră, pe care trăește aproape numai de pe spina poporului, căci sfârșind odată studiile, de nu vrea să fie timbrat de trădător de neam, e nevoit să se înroleze sub stindardul acelor, cari cred a aduce poporului român servicii trăind din munca lui.

Am să lămuresc aserția mea și din acest motiv să considerăm numai cele 30%, cari studiază drepturile. Observând, că dau aceste procente nu pe basă de date statistice oficiale, ci pe basă de date ce mi-le întind dările de seamă ale deosebitelor institute. An de an se înmulțește numărul acelor, cari sunt înscrși la drepturi, an de an se înmulțește numărul acelor cari absolva

drepturile. Ce fac acești absolvenți: aleg toți cariera advocațională, sporind mereu numărul și de altminteri însemnat al advocaților români și provocând astfel primejdia sărăcirii proprii și a poporului, căci știe fiecare, că advocații români trăesc exclusiv după clienții români, pe când advocații maghiari, ovrei și nemți numără între clienții lor afară de maghiari, ovrei și nemți, încă și mulți români! Înmulțindu-se advocații se împuținează clienții, și unde un advocat român ar fi putut trăi cinstit, doi inși duc o viață tânguitoare... E deja o plângere generală, că advocatura începe să devină o carieră din zi în zi mai nesigură.

Bine, dar' trebuie să trăești! mi-se va observa. Ce să facem?

Ne stă deschisă cariera administrativă, a judecătorei... și am ajuns la »Activitatea«, în sensul în care îl luăm noi: validitatea puterilor noastre pe toate terenele, activitate în afară de parlament, spriginită de activitate în parlament.

»Da, dacă ne-ar denumi!« mi-se va observa iară. »Dar' pe noi ne exclud dela toate oficiile!« »Firește, ne exclud: mai ales dacă nici nu aspirăm la ele, ci ne retragem...«

»Dacă și denumesc, cei denumiți sunt pentru noi perduți...« Dați voie să între mai mulți, nu profesai principii rigide despre un »ideal național« rău înțeles, nu timbrați îndată de trădători pe cei, cari stau în serviciul statului și atunci, înmulțindu-se, vor prinde curaj, vor începe a se manifesta și aici de Români...

»Bine, dar' atunci își papă cariera! Nu sunt înaintați, sau din contră îi amovează...« De ce avem deputații noștri în parlament, de ce au aceștia dreptul de a interpela?

»Dar' cum vom isbuti să avem deputații noștri!« Luminând poporul, redându-i încrederea în puterile sale, cu un cuvânt: *muncind*, căci *activitatea* va să zică *muncă!*

Invitare de abonament!

Cu 1-ma Iulie v. se deschide nou abonament cuartal și semestral la ziarul „Activitatea“ cu prețul indicat mai sus.

Abonenții noi sunt rugați a indica precis și legibil adresa și posta ultimă.

Abonenții vechi sunt rugați a lipi pe dosul ouponului asemnării adresa de pe fașia ou care primesc ziarul.

Restanțierii sunt asemenea rugați a ne trimite abonamentul restant.

PASIVITATE sau ACTIVITATE?

de
Dr. Eugen de Leményi.

III.

În prima linie trebuie să știm că ce înțelege d-nul A sub politică tradițională.

Sub „politică tradițională“ se pare că înțelege și d-nul A. asemenea multor și multor politicieni mai mult sau mai puțin dibaci și mai mult sau mai puțin bătâni, (dar' bătâni în tot cazul sau după ani sau după modul de cugetare) o loialitate extremă față de Monarch, care se apropie de altruism, și este în stare a te face să-ți lapezi cămașa, pentru-ca să servești împăratului, chiar și atunci, când El îți arată spatele, nefiind avisat la serviciile tale; o stare psihologică, care s'ar putea numi dinasticism exaltat.

Aceasta însă nu o poți zice despre noi și politica noastră purtată și nepurtată dela 1848 încoace, — căci numai dela acest an am început și noi a ne avânta la o politică națională. De revoluțiunea lui Horia nici nu vorbesc, căci deși admit, că acest bărbat a fost genial, și pe el l'a atins spiritul timpului, care și-a aflat expresiunea cea mai drastică în revoluțiunea franceză, cu 5 ani mai înainte ca pe un Robespierre, Danton, Marat, și alții, trebuie să afirm, că revoluțiunea lui Horia nu a avut caracter național și nu-l putea avea, pentru-că ideea naționalismului în acea vreme nu exista sau dacă a existat, era de abia în germene.

Revoluțiunea din 1784 eu o consider de o mișcare țărănească cu caracter social, care nu a avut de scop validitatea și afirmarea naționalității române, ci delăturarea necazurilor sociale, cari apăsau pe bietii iobagi, ori de ce naționalitate erau (căci nu trebuie să uităm, că Ungurii încă au fost iobagi și chiar revoluțiunea din 1848/49 la început caracter social a avut).

Prin expunerile mele nu voesc să micșorez vrednicia lui Horia. El sfânt este înaintea mea, Sfânt național; și cu aceeași evlavie, cu care acum sunt 15 ani am fugit cu alți șase săptămâni de inimă dela școală pentru-ca să asist la serbarea bisericăscă a centenarului martiriului său, cu aceeași evlavie mă închin și astăzi înaintea umbrei sale; îmi pare însă rău că nu s'a născut cu 100 de ani mai târziu.

Revoluțiunea din 1848/49, provocată tot de spiritul timpului, chiar și la Unguri a avut la început caracter cu desăvârșire social, care se reoglindează mai bine din poeziile revoluționare ale Sêrbului Petófi.

După libertate strigau în prima linie iobagii, căroră li-s'a acordat libertatea, ridicându-se iobagia; după aceea strigat-au cu toții și nobili și foștii iobagi după libertăți constituționale; iar' după ce acestea încă s'au acordat, i-a succes lui Kossuth a îndrepta spiritele tulburate într'o direcțiune antidinastică, o mișcare care și-a ajuns zenitul atunci, când dinastia Habsburgilor a fost declarată de detronată.

Până la acest moment dinastia nu avea motiv a se amesteca în afacere mai mult decât a fost de lipsă pentru susținerea posibilă a ordinii publice. Când însă mișcarea revoluționară a luat un caracter antidinastic, a trebuit dinastia să se arunce cu toată puterea, de care dispunea, pentru-ca să sugrume mișcarea, care îi amenința existența.

Ei bine; cum ne-am purtat noi în această luptă între dinasticism și antidinasticism? Se poate oare afirma, că noi din pur dinasticism ne-am încăerat cu Ungurii și ne-am omo-

rit și rănit reciproc, câți pe câți am putut? Eu zic că nu! Deși revoluțiunea a isbucnit deja în primăvara anului 1848, noi până în Octomvrie n'am intrat în acțiune, nici pentru dinastie nici contra Ungurilor. Am fost pasivi în arătarea simpatiilor noastre pentru Coroană, și pasivi am fost și în urma tradițională în contra adversarilor noștri și pasivi am rămas până în ziua de astăzi. Ne-am încăerat cu Ungurii și ne-am bătut cu un curaj demn de recunoscut; dar' încăerarea nu s'a făcut din voia noastră și nici din alipirea cătră dinastie, nici din ură contra Ungurilor, ci din simplul motiv, că Ungurii, cari au proclamat lozinca. „Cine nu este cu noi, este în contra noastră“ au început a ne omori ca pe iepuri, și atunci impulsul susținerii vieții proprii, deci un motiv curat egoistic, ne-a făcut să luăm arma în mână, pentru-ca să ne apărăm față de atacurile îndreptate în contra noastră.

Că conducătorii mișcării române, Iancu, Axente, Moldovan și alții după începerea contra revoluțiunii române s'au gândit și la aceea, ca rezultatele luptelor impuse prin Unguri să le folosească pentru realizarea ideilor cari au aflat expresiune în adunarea națională dela Blaj nu voui trage nici când la îndoială. Din contră trebuie să constat, că tocmai ținuta lui Iancu după pacificarea țării, denegând depunerea armelor până-ce nu se vor fi implinit pretensiunile juste ale poporului nostru și pe urmă refuzarea ordinului conferit lui, cu motivarea, că el nu a luptat pentru orduri, ci pentru drepturi naționale, ne arată până la evidență, că Românii nu au luptat pentru dinastie, ci pentru conservarea lor și pentru revindicarea drepturilor lor naționale. E adevărat, că interesele Coroanei în patrie au fost identice cu acelea ale națiunii române, și astfel Românii luptând contra Ungurilor, indirect au servit și intereselor Coroanei; din această coincidență însă nu poți deduce dinasticism exagerat.

Dacă se vorbește deci de politică tradițională, sub aceasta eu nu pot să înțeleg alipirea necondiționată cătră dinastie și cătră Monarchul regent; aceasta la noi nu există și nu se află motive psihologice, pentru-ca să existe. Politica noastră tradițională este loialitate față de capul încoronat, dar' în colo pasivitate în dragoste, pasivitate în ură, pasivitate în luptă și puțin activitate în căscarea gurei, pentru-ca eventuala pasere friptă, care ne-ar fi destinată nouă, să nu ne afle nepregătiți. Dacă dl. A. înțelegea sub ruperea cu politica tradițională sistarea pasivității generale, care se observă pe toate terenele vieții noastre publice și private, atunci ne-am înțeles; dacă însă dl. A. înțelege sub ruperea cu politica tradițională abandonarea unui dinasticism moderat, care de faptă există la noi, atunci cu mare măhnire sunt silit a-i declara, că nu mă pot însufleși de „era nouă“. Era nouă, după cât îl înțeleg eu pe dl. A., nu ar consta în altceva decât în schimbarea tacticii, nu față de dușmanii noștri, ci față de Coroană; ar însemna, că după-ce nu am reușit a ne realiza aspirațiunile noastre naționale cu rugări, acum să începem cu amenințări; în ori-ce cas însă Coroana să ne elupte dela contrariul noștri drepturile pe cari le pretindem. Noi nu ne luptăm cu Ungurii; noi suntem pasivi, și astfel așa ceva ar fi sub demnitatea noastră și ar denota o mare lipsă de consecvență. Dar' să se lupte Coroana pentru noi, căci doar' de aceea avem noi Coroană.

Naivitatea politică, care să reoglindează din această concepțiune a raporturilor existente între puterea executivă și reprezentanța

*) Vezi numerii 19 și 21.

poporului într'un stat constituțional, în legătură cu pretensiunea de natură patriarhală, ca Domnitorul să îngrijească de binele țării, el să se lupte pentru drepturile tale, să aibă tu dreptul de a te ruga pentru așa ceva, și dacă nu-ți va împlini rugarea să fi îndreptățit a te supăra, și în general Monarchul să fie responsabil pentru aceea, că tu nu ești în stare să te afirmi și să-ți eluți pozițiunea care îți compete în stat: această naivitate nu este de invidiat; dar' trist este, că politica o fac la noi și oameni de aceea, cari nu se pricep la ea, cari n'au nici ide despre mehanismul unui stat constituțional și nu au prin urmare nici idee despre aceea, că ce rol joacă monarchul într'un stat constituțional și ce poate și ce nu poate împlini, căci omnipotent nu este nici el și tocmai aceasta este caracteristica monarchiei guvernate în mod constituțional.

Dar' chiar admitând că sub politica tradițională este a se înțelege alipirea necondiționată către dinastia habsburgică, trebuie să întreb pe domnul A., că ce sperează dela ruperea cu „politica tradițională“ și cum poate aștepta vre-un favor național dela un curent antidinastic, care s'ar porni în sinul poporului român?

Am cerut dela monarch ceea-ce El, după legile constituționale nu ni-a putut da, și noi am știut că nu ne poate da. Să ne supărăm pe El pentru aceasta?

Fruntașii noștri cari au hotărât înaintarea ultimului memorandum la treptele Tronului au știut doară, — și dacă n'au știut, destul de rău, — că Monarchul nu poate sana durerile noastre prin simple rescripse împărătești sau regale; și că în fine Monarchul nu poate să primească deputațiunea unui popor, care în urma interpretării false a programului național din 1881 s'a pus însuși afară de cadrele constituției, și prin urmare nu poate pretinde, ca factorii constituționali să poarte cont de el; ear' factor constituțional este și Monarchul, și deci să fi avut pentru noi cele mai mari simpatii, cu greu ar fi putut să se pună în conflict cu ceilalți doi factori constituționali, cu puterea executivă și cu cea legislativă; ear' un astfel de conflict, care în cazul primirei memorandumului era inevitabil, ar fi avut de urmare o conturbare în funcționarea mașinării statului. Că pentru noi Români așa ceva era absolut indiferent e adevărat: dar' era un lucru neplăcut pentru un monarch constituțional și se întâmplă numai în cazuri, când forța împrejurărilor îl constrânge la mijloace extreme; tot atât de natural este însă și aceea, că noi, un popor care stă și s'a pus afară de constituție, un popor care numără numai 1/6 parte a populațiunii din Transleltania, după ce a mai pornit și pe căi greșite, nu poate exercita forța aceea, care este de lipă pentru-ca un factor al organismului de stat să se pună în contradicție cu alți doi factori și să provoace astfel crize de cabinet, crize parlamentare sau chiar crize de stat, pe simplul motiv, că noi i-am predat celui factor constituțional un memorandum și

și că noi suntem urmașii acelora, cari înainte cu 50 de ani s'au luptat contra Ungurilor pentru interesele lor naționale, mânănd totdeodată apă și pe moară dinastiei, care pe atunci să clătina tare în toate încheeturile sale.

Dar poate-că capul încoronat de multe ori ar fi fost aplecat a provoca câte o crasă, care să curețe câte odată atmosfera din ce în ce mai infectată a regatului marian, dacă ar fi știut, că are pe cine să se bazeze; de unde să știe însă Monarchul, că poate provoca crize fără să periclitaze existența tronului, fiind lucru constat, că dintre toate naționalitățile nemaghiare, de 50 de ani nici una singură nu s'a afirmat într'un astfel de mod, încât să poți fi asigurat, că la naționalitatea respectivă poți conta sub toate împrejurările?

O „INCERCARE CAVALEREASCĂ“

»Activitatea« poartă o luptă nu prea cruțătoare dar' dreaptă, producând fapte concrete necorecte a celor păcătoși.

Mlădițele păcătoșilor »betrâni« din Orăștie, doi la număr, Cornel David și Romul Boca, civi ai universității din Bpesta, și membrii ai on. societății »Petru Maior«, s'au socotit să acuire un fel satisfacție pentru »betrâni« lor din Orăștie pe calea societății »Petru Maior« din Bpesta.

Acest mod hazliu, »amuzant«, ba laș, a suferit naufragiu și rușine prin declarația deamnă de bărbați corecți, a membrilor societății »Petru Maior« publicată, în nrul trecut al ziarului nostru; despre care însă »Tribuna« din Sibiu, care a dat loc svonului satisfacțional, n'a aflat de lipsă să facă nici barăm amintire; nu-i place să fie lucrurile clarificate, ceea-ce i-ar fi datorința.

»Activitatea« pentru restabilirea adevărului publicând acea declarație, într'un scurt comentariu i-a cam dăscălit pe cei doi alergători după satisfacție; explicându-le că procedul lor a fost necorect, nebarbătesc; că doar societatea »Petru Maior«, nu are menirea, ca să stoarcă satisfacții și altcum nemeritate, pentru oamenii slăbănogi din Orăștie; să-și umble ei în rënd dacă nu-s vinovați.

Vin acum cele două mlădițe sus numite, și în loc să-și recunoască slăbiciunea și necorectitatea și să se pocăiască în ceva formă, ori apoi în loc să se declare în meritul chestiunii, încercând barăm să-și justifice procedul ascuns și rușinos, scriu eară în »Tribuna« („Din public“) la adresa mea și a redactorului „Activității“ niște lucruri, cari absolut nu stau în legătură cu machinațiunea lor satisfacțională din Bpesta.

Mie în prostul lor pamflet nu mi-au atribuit nici un lucru rușinos; proasta lor afirmare, că așa fi dat unui amplotat o palmă, dovedește lipsa de creștere, că aduc cesti genante pentru a treia persoană,

înainte; altcum e minciună, că așa fi repezit celui amplotat palmă; casul a fost cu mult mai lin, ceea-ce însă nu e de a să pertracta aci, că nici acela nici casul cu Sklenarik, n'are nimic nici în clin nici în mănecă cu procedul ascuns și rușinos al acestor doi civi universitari, condamnați cu tot dreptul în modul cel mai aspru în prima linie de colegii lor, cari însă au concepute corecte despre onestitatea ce se poate pretinde dela un cive universitar în astfel de afaceri de satisfacție.

Pamfletul mlădițelor dară considerând cuvintele lui, pentru mine n'a fost nici ofensator nici genant; am voit însă după cetera acelor prostii să mă conving și de intențiunea acestor doi d-șori, că după manopera lor caracteristică din Bpesta putem presupune despre ei, că azi-mâne se vor mândri, că nu i-am luat la răspundere pentru ceea-ce au scris ei contra mea, cu intențiune de-a ofensa.

Deci, d-lor, după pățania rușinoasă din Bpesta nu s'au mai putut considera de »cavalieri«, totuși, considerând, că s' tineri universitari, am trimis la ei doi d-ni să-i ia în numele meu la întrebare, și dacă n'ar da declarație îndestulitoare, apoi să pretindă dela ei satisfacție barbătească; voiam să le dau prilej la sërmanii de ei, că trecând prin un act barbătesc cavaleresc, să-și mai rapereze prin aceasta încâtva reputația morală, de care un tiner cinstit are mare lipsă.

Ei însă s'au purtat ca niște iepuri.

Întău au cercat să facă excepțiune că m'a m întârziat cu provocarea (!).

După-ce s'au convins, că minciuna aceasta iepurească n'are efect, și-au luat inima în dinți, și au declarat secundanților mei, că: vor trimite și ei secundanți la locul și timpul fixat.

M'am simțit, sincer o declar, fericit și mândru, auzind acestea dela reprezentanții mei!

Mi-a causat o mare bucurie, văzând că mai este barbăție în acești doi tineri, și credeam, că buclucul prost din Bpesta a fost numai o rătăcire scusabilă din partea lor.

M'am înșelat însă amar; pentru-că la timpul și locul fixat nimeni din partea acestor doi iepuri nu s'a prezentat! — precum arată scrisoarea următoare a d-nilor secundanți ai mei:

Protocol

luat în 29 Iunie 1901 st. n. la orele 7 h 30, în hotelul „Central“ din Orăștie în afacerea de onoare a dlui Dr. Aurel Muntean, avocat în Orăștie, și a d-nilor Romul Boca, stud. iur. și Cornel David, stud. med. din Orăștie.

Deoarece în urma provocării făcute din partea noastră ca secundanții dlui Dr. Aurel Muntean, la timpul și locul fixat nu s'a prezentat nime din partea d-nilor Romul Boca și Cornel David, — constatând aceasta proto-

larminte, — noi din parte-ne considerăm afa cerea de încheiată.

D. U. S.

Dr. George Dubleșiu m. p.

Virgil Olariu m. p.

ca secundanții dlui Dr. Aurel Muntean.

Va să zică, s'au aflat doi tineri universitari români, cari încearcă să demonte în mod mincinos, pe la spate, apoi se demit și la ofense pe cale ziaristică în mod destul de guraliv; și apoi când e vorba să răspundă pentru finuta lor ticăloasă, dovedesc că-s niște indivisi lași, lipsiți de toată barbăția.

Și apoi cu ce-și acopere acești tineri universitari lașitatea?

Trimit ei secundanților mei, la adresa: „Nagyságos Olari Virgil urnak“ două țidulițe, în cari scriu, că ei, iepurii, nu se pot rătu cu mine, că eu așa fi o persoană moralicește decăzută!!

Adecă: ei își acopere lașitatea cu o afirmare impertinentă și evident mincinoasă, față de care nu am lipsă să mă apăr nici cu o vorbă.

De ce n'au propus juriu de onoare?

Sau temut ca niște demimonde depravate nu cumva să li-se diformeze mutra.

Eu n'am putut propune juriu, că n'au designat—iepurii nici secundanți, și așa reprezentanții mei, n'au avut cu cine conteri.

Nu știu cine le-a dat sfaturi, acestor doi tineri, dară constat, că pentru o societate adevărat cinstită i-a făcut imposibili.

On. „Tribuna“ din Sibiu, ca organ de publicitate să binevoiască a lua acestea la cunoștință, și acuma cunoscându-și oamenii, să procedă în consonanță cu simțul de onoare a acelora cari o redigiază.

Și acum am gătat cu cauza; și acești doi tineri regretabili, îi predau judecării tinerimei universitare și academice, care trebuie în interesul său moral să grijească, că astfel de figuri negre, să nu murdărească ceata frumoașă și pentru noi atât de scumpă a tinerimei universitare și academice.

Cercetați iubită și stimată Tinerime, și dacă acești doi rătăciți au fost seduși de alții, iertați-i!

În fine declar un lucru neobișnuit:

Eu deși am eșit, după legile naturii din sinul tinerimei, am simțit și voiu simți totdeauna iubire ferbinte, stimă și încredere neclintită față de tinerimea noastră, care are să direagă ce s'a stricat, bona fide, în tactica noastră națională.

Dacă ici-colea pot fi vederile tinerimei greșite, e urmarea naturală a tineretii, dară sincere și curate sunt și trebuie să fie totdeauna.

Și eu, deși, precum am premis, am eșit din sinul tinerimei, declar act în mod obligator, că cu toată plăcerea și necondiționat sunt gata a mă înfățișa înaintea societății »Petru Maior« a răspunde la toate întrebările și a mă supune verdictului tinerimei!

FOIȘOARA

CLICĂ

Direcțiunea dela banca noastră e de asemănat cu o orchestra jigărită de lăutari. Vătușul i-a adunat pe cei mai mulți ca cărcotași de partidă, după cât l'a dus patima și interesul de cumeetrie, și acum vrea să facă cu această leoață, musică românească.... Ridică preacinstite capelmaister tactstocul în mână, și toacă-ți ortacii în cap, căci din căne nu faci slănină, până-i lumea și pământul!—

Înainte de toate ce e clică?

Să botezăm pe acest copil din flori a culturii noastre tinere. Ce poreclă să-i dăm? Poate așa: clică e o bandă de oameni, cari prea slabi să stee pe picioarele lor proprii, în urmarea intereselor lor personale, să adună parasitic la un loc, sub comanda și scutul unui individ mai tare.

Și aceasta e caracteristica clicelor noastre, că mădulării clicășii, urmăresc toți inte-

rese egoiste meschine, sub firma unei întreprinderi generoase.

Datorința noastră e, de-a ținea oglinda acestei lele păcătoasă, ca să-i vadă și publicul preacinstita-i față. Lucrul acesta, de-a ținea altuia oglinda, nu e prea mulțămitor, dar pentru noi, e o datorință de conștiință. Mulți vor zice, să poate una ca asta?

Noi le răspundem, da, să poate și să prea poate! Încă odată, să poate și să prea poate, și de aceea ne ridicăm vorba să zicem fără momele și fără căraială, totul ce avem de zis și ce trebuie să se zică.

Căci unde-i clică, acolo-i stagnare. Unde-i o clică, acolo-i decadență. Unde-i clică, merge viața înapoi. Unde-i o clică, să îngroașe sângele și energia adevărată pentru fapte să sleiește. Unde-i o clică, să înađuște morală. Unde-i clică să răstignește dreptatea. Unde-i clică începe cangrena corupției. În mâinile unei clici devine ori-ce valoare o stirpătură financiară.

Viața socială și economică din domeniul ei, începe să degenereze în lipsa de nutreț nou, care nu mai incurge din afară. Ea nu mai poate să dea vieții nici un creșcământ proaspăt și nici o poleire, eată blăstămul care l-a trimis Dumnezeu pe capul clicii.

Pecatul clicii zace acolo, că ea ocupă

la apartie locul, unde ar trebui să stee oamenii de faptă. Ea formează mijloc în legea țării, o lege proprie. Clicași sunt căpăi cu coada între picioare, care fug de colo până colo să se linguseze și să joace pe burță cum s'ar zice. Nici nu s'a întâmplat ceva nou, și hait! să trage clopoțelul iute, iute, la cotețul cu sfaturi.

Ce face mai pe toți clicășii, oameni fără caracter, oameni de două coroane părechea, cari umblă cu minciuna în sîn, e încercarea de-a împreuna datorința cu interesul propriu, o încercare unde ajunge sërmana onoare, totdeauna după ușe, în trocul cu gunoiu.

Ce e mai revoltător la o clică e fudulia. Clicașul e și fudul și calic. De acasă laș și sub limita inteligenței mediocre, devine în clică gurguț și sumeț de nu-i ajungi nici prăjina sub nas. Faptul acesta îl vedem și la animal, când e singur și când se știe în turmă.

Alte virtuți păcătoase a clicășilor sunt, degetele lungi și ideile scurte, tunsul de oi, și câte toate alte apucături cu șuruburi și vârjeturi, pentru a ciordi și a buzunări.

Ande se adapă clică, acolo se turbură toate izvoarele adevărului, acolo se începe pescuirea pe turbure, tragerea ordinară pe sfoară, jocul cu două parale în trei punți, și

tel și fel de ticăloșii... eată în scurt povestea cliciei.

Și acum putem cu toții să zicem, că unde-i o clică, acolo pute a țîrg, că clică e gunoiul culurei, și de aceea e de lipsă deziare drepte, care să fie carul de gunoiu, pentru curățirea cuiburilor murdare a cliciei.

Cât de periculos e pentru civilizația noastră tineră clică, putem din cele zise să vedem. De aceea e datorința fiecărui Român verde de-a da și a lovi fără milostenie, pe alocurea unde întâlnește bala de clică.

Clică e în holda progresului nostru polomida lipicioasă și stricătoare, clică e tuberculosa în organismul nostru național economic, apa stătută în marginea drumului, care ademeneste pe trecător la beut, neștiind că în apa aceasta e venin.

Prindeți, buni Români, ce vă cade în mâni, și faceți-vă datorința, până nu vă ajunge clică, ca hidra cu sutele de capete, care va cere la urmă viața noastră națională ca pradă.

Un butoiu cu praf sub toată clică! Trăiască munca liberă și dreaptă! aceasta să ne fie devisa!!!

Trecând un an doi prinsă jidanul pe bani, scoase pe un slab de inger român din crâșma veche, și se apucă singur în sat, începând a se înțelepti, duse pe nenorocitul primar cu sfaturile lui la sapă de lemn, dându-l la continua beție, primarul începând a cheltui și bani străini, sfătuitorii lui bunii la apucătura vicleană a jidanului îi deveniră toți dușmani, nu trecu mult și primarul fu suspendat, azi primarul care era în toată forma domn, deveni proverbial italianesc: „siniori grandi, piccolo comandi, con capel de paie, cu scarpe de lenio“, cel-ce era plin de încredere stă ciușmerat, plângându-i ochii de arjucățiile ce-i sosesc prea des, și toate acestea rele, nu de aiurea, ci dela sfaturile și conducerea rea ce-a primit dela jidan.

Fostul primar și-a pierdut banii, și-a pierdut mintea, cumpătul, încrederea, părtinitorii, slujba, a rămas îngropat în datorii, ear' jidovul rămase domn, cu bani, și întabulat pe averea fostului primar, dacă oamenii nu l'agrăesc cu titula de domn, când mai înainte se îndestulea cu jupâne, îi înjură și pocește în toată forma, jidana care mânca grumpene necoapte de tot, și ciapa și curechiul primarului, azi de ujină mănăcă plăcinte cu smântână, și de cutează cineva să-i zică că n'a socotit bine banii, să auzi la spovadă protopopească, de crezi că jupâna, pardon doamna crâșmăriță e o absolventă juristă din Judapesta, ori grofoaică din Hárómszék.

De cumpără cineva dela oraș mai lesne, e om de nimica, rătăcios, de nu-i caută cineva crâșma e om sgârnat n'are hasnă de traiu, de are cineva vite de vândut, el le-ar cumpăra cu prețul jumătate, și de nu i-le dai cum vrea el, sfătuește jidovimea întreagă din Petroșeni să nu dea mai mult ca el, adecă s'ar face stăpân pe soarta și averea oamenilor celor-ce sunt în buzunarul lui, s'au făcut cu un cuvânt jidovu și jidana îndrășneji nerușinați.

Bucurăte frate române Ioan Rus Androne, că ai făcut o faptă bună și neperitoare, te-ai făcut pe tine calic, pardon te-ai făcut jidanul cu sfatul lui bun, ear' pe Israel Moricz l'ai făcut domn și stăpân peste tine și toți ai tei.

Să știi însă jupâne Moricz că nu toți Merişoreni sunt Ioan Rus Androne, George Roman, Crăciun Ardelean, Ioan Leliuga și alții, mai sunt și de aceia, cari își știu prețul truda și agonisala, și vor mai fi și aceia cari te vor strânge în curele, ca să-ți legea, cinstea și dreptatea, căci de nu?!) băta n' mână și la drum.

Să știe toată limba și toată lumea, că cei-ce vor pacta cu jidani ca Moricz, toți păși-vor ca nenorocitul Ioan Rus Androne.

Valea-Jiului, la 20 Iunie n. 1901.

Activistul dintre
Retezat și Parâng
I. S. din M.

Examenul din Șoimuș.

(Urmare și fine.)

Cu astfel de vorbe se adresează părintele țăranilor, ba odată tot către acel econom zice părintele: „Nu trebuie paurele învățat, căci îți sare în cap“. E adevărat, că îți sare atunci în cap, dacă umbli pe căi strălucite, dle părinte! Astfel de păreri are părintele despre școală, se poate însă că părintele va zice, că-și iubește școala, dar aceasta nu i-o pot concede, una i-o conced, că iubește zidurile școlii, însă asta nu e tot una. Școala o iubește d-lui numai atunci, când își iubește învățătorii și elevii acestora, dar părintele nici nu voeste să știe despre acestea, despre toate acestea și Ven. Consistoriu diecesan are cunoștință. Spre a avea on. public cetitor o idee clară despre starea lucrurilor, e destul să amintesc un singur cas:

În decursul anului școlar expirat dl preot, ca director local, manipulatorul banilor, cultului etc., nu a fost atât de grațios, barem 2 fileri a-mi da să cumpăr cretă, fără de care școala nu poate fi o singură oră, ci din buzunarul meu a trebuit să cumpăr, dacă mi-a trebuit, ear' de burete am folosit când căciula unui școlar, când a celui alt.

E adevărat, că suntem săraci, dar' atunci se nu ne batem joc unii de alții, și mai cu

seamă se nu ne batem joc de școală, care e tesaurul cel mai scump al nostru.

Să revin la examen. Dle comisar consistorial! Crezând eu că Ven. Consistor diecesan cu acea intențiune te-a numit la acest post onorific ca pe un bărbat încărunit între zidurile școlii și care știi greutatea ce apasă umărul învățătorului să examinez ce de-ameruntul starea învățământului și unde vei afla progres, să încurajezi pe colegii d-tale la o muncă tot mai rodnică, ear' pe cei slabi să-i induci în cele metodice, arătându-le mijloacele cum mai ușor ar putea ajunge scopul ce-l urmăresc.

Eu ca un învățător slab calificat de câtră on. d-ta, aștept dela d-ta să-mi dai îndreptările de lipsă cu cari îmi restez, ca pe viitor să mă știu orienta întru ajungerea scopului școlii noastre confesionale, ear' în fine te rog ca pe viitor întrucât vom mai avea onoare să lași la o parte chestiile personale și să nu Te lași sedus de alții, că numai ăst-mod vei putea da rapoarte fidele Ven. Consistoriu.

Georgiu Pleștu, inv.

NOUTĂȚI

— **Doctori noi.** Dnii Victor Bontescu și Guilelm Șorban, simpatici fii ai comitatului nostru, cari ne-a distras în rinduri cu producțiunile lor eminente aici în Orăștie, au fost promovați la universitatea din Cluj de doctori în științele juridice.

— Sincerile noastre felicitări!

— **Mișcări electorale.** După cum cetim în foile maghiare, clubul guvernamental al alegătorilor din cercul electoral Magyar-Lápos, a candidat de deputat dietal, pentru alegerile proxime, pe mult stim. nostru abonent dl Dr. Victor Cupșa, conceptist în ministeriul de finanțe.

— **Preot nou.** Luăm cu bucurie la cunoștință, că dl. Ioan Popovici, fost profesor la școala de fete română din Sibiu, și-a ocupat postul de preot în comuna Gelmar.

— **Un român distins.** Notăm cu bucurie, că dl Dr. George Linul, protofiscal al comitatului Bistrița-Năsăud și valorosul Român, a primit din partea ministrului președinte și ministrului de interne Széll Kálmán, diploma de recunoștință și mulțumită pentru înțeleapta conducere a lucrărilor de revistuire între granița Ungariei și României.

— **Eroarea de tipar** din nr. 25 a „Activității“ referitoare la ziua tinerii adunării generale a „Ardelenei“ prin aceasta o rectificăm, anunțând, că aceia se ține în 4 Iulie și nu 4 Iunie, a. c.

— **Examen de calificățiune.** Aflăm cu bucurie că dl Estemie Costescu, compatriotul nostru a făcut cu bun succes examenul de calificățiune la institutul „Andreas“ din Sibiu.

— **Tinerimea sârbăscă la lucru.** Tinerimea sârbă dela universitatea din Viena a convocat tinerimea sârbă universitară din Ungaria la o adunare pe 10, 11 și 12 August n. în Szent-Tamás.

Convocătorul e subscris de 33 tineri. În el se arată scopul adunării, care e: a deștepta poporul sârb din letargia sa de 25 ani și a-i insufla viață nouă.

De când s'a retras Milețici, așa se zice mai departe în convocator, pentru binele și interesele poporului sârbesc nu s'a făcut nimic. Partisanii lui Milețici s'au retras și ei și minoritatea ce a rămas nu a fost capabilă de conducere. Nu e deci mirare, dacă afacerile Sârbilor sunt neglijate pe toate terenele și poporul e în decadență.

Tinerimea sârbă, zice convocătorul la încheiere, s'a deșteptat și deslășură earăși vechiul standard, sub care se va lupta pentru interesele poporului sârb și-i va apăra libertatea naturală veche.

Bravă tinerime!

— **Societatea „psaltul“ a cantorilor români din Transilvania și Ungaria.** Veneratul Consistoriu Archidieceșan din Sibiu cu nr. 3451 din 17 Aprilie 1901 și Inaltul Ministeriu c. r. alțerii cu nr. 118123 din 1 Decembrie 1900 au aprobat statutele societății „psaltul“.

Deci în scopul constituirii Societății și a alegerii Comitetului, careva avea să conducă afacerile ei, ne luăm libertatea a invita cu tot respectul pe toți binevoitorii acestei societăți (între cari și dame sunt bine văzute) să binevoiască a lua parte la prima adunare generală constituitivă a societății, care se va ținea Duminecă, în 7 Iulie 1901 st. n. la orele 4 p. m. în sala de desemn a școalelor centrale. Ordinea zilei: 1. Cuvânt de deschidere. 2. Alegerea unui conducător ad-hoc. 3. Alegerea protectorului și a curatorului. 4. Alegerea președintelui și a v. președinte. 5. Alegerea 5 membrii în comitet. 6. Alegerea a doi revizori pentru cercetarea socotelilor. 7. Eventuale propuneri. Brașov, 16/29 Iunie 1901. Pentru comitetul propozitor: Președinte: Vasile Lazurcă-Lăzăreanu, lector. Secretar: Petru de Petric.

— **Dl Geza Schäffer,** dentist specialist a sosit în Orăștie și și-a început praxa în hotelul „Coroana“ pe durată de 8 zile. — Recomandăm pe renumitul măestru în atențiunea cetitorilor noștri.

— **Invasiunea ovreiască.** De un timp încoace, ovreii din Rusia și Galiția s'au năpustit ca un roi de lăcuste asupra Ungariei nord-ostice. Aceasta invasiune nu mai încețază ci din contră amenință tot mai mult cu totala nimicire, ținuturile pe unde se așează își are de rezultat emigrarea a sute de mii de Slovaci și Ruteni. Chiar și unguri încep a se îngrozi de acest pericol produs de poporul jidovesc. „Budapesti Hirlap“ în articol de fond pretinde cercetarea unei legi, care să interzică așezarea jidovimii în Ungaria, precum și altor națiuni.

— **Nrui din „Activitate“ se vând în librăria Dnui H. Graef din loc ă 7 cr. exemplarul.**

ANUNȚ

Se caută un **învățăcel** în prăvălia mea de manufactură țărănească, care să aibă **2 clase gimnasiale, purtare morală bună, român de naștere** să știe și o limbă folosită aici, maghiară sau germană.

Ioan Lazaroiu,
comerciant în Orăștie.

2—

Pictor și vopsitor român în Orăștie.

Aduc la cunoștință on. public din loc și giur, că primesc ori-ce lucru de **pictorit case, vopsitorie de fațade, uși, ferestri** și tot ce se atinge de această branșă, precum și biserici și icoane.

Asigur pe deplin pe onorații mei clienți că-i voi servi cu lucru bun și trainic și rog să fiu onorat cu comande numeroase.

Cu distinsă stimă

1—5

Nicolau Chiș,
Orăștie (Str. Căstăului).

„Minerva“ inst. tipogr., societate pe acții

în Orăștie Szászváros

Opuri ———

Bilete de log. ———

Broșuri ———

Circulare ———

Bil. de vizită ———

Invitări ———

Bilanțuri ———

Acții ———

Cap. de epist. ———

Placate ———

Ord. de dans ———

Adrese ———

Compturi ———

Note ———

Preț Curent. ———

Anunțuri ———

Registre ———

Imprimare ———

Couverte ———

Bilete de cun. ———

Etc. etc. etc.

Există deja de 13 ani și este provăzută cu tot felul de material necesar, ca ori-care altă tipografie.

Institutul Tipografic

„Minerva“

pe lângă că efectuește ori-ce comande repede și cu prețuri moderate, se îngrijește totodată ca toate acelea să fie estetic lucrate și fără erori.

Până de present se bucură de spriginul celor mai îndepărtate orașe. Dovadă aceasta despre promptitudinea și acuratețea cu care efectuește ori-ce lucrare.

Ca unica tipografie românească în acest mare comitat, se roagă de binevoitorul sprigin al celorlalte institute rom., precum și al privaților.